

«Шын» солунну чагыдып алырының хуусаазының доостурунга чедир 6 хонук арткан. ЧАГЫДЫП АЛЫРЫНЧЕ ДАЛАЖЫҢАР!

ШЫН

НИИТИЛЕЛ-ПОЛИТИКТИГ СОЛУН

1925 чылдың
август 31-де
үнүп эгелээн

№ 147 (16605)

2002 чылдың
ДЕКАБРЬ 19,
четверг

Ат салган шагы 19.30
Садар өртээ 3 рубль.

Чазак Даргазының ажил-албаны

БҮЗҮРЕЛИН ИЛЕРЕТКЕН

Чоннуң ынак апарганы хөй ырыларның автору, культураның көскү ажилдакчызы Кара-Кат Очур-оолович Ооржакты ТР-ниң Чазак Даргазы Ш.Д. Ооржак дүүн хүлээп алган.

Республика Баштынынга композиторларның чогадыкчы эвилелин тургузуп, чоокта чаа эрткен съездиниң ажилының түннелдерин Кара-Кат Очур-оолович таныштырган. Музыка культуразын хөгжүдериниң угланышкыннарын дыңнаткан. Культураның амгы үдеге чамдык чугула айтырыгларының талазы-биле бодунуң бодалдарын илереткен.

Ооң бодалын езугаар алырга, культураның хөй албан черлери, чогадыкчы коллективтери, эвилелдери күрүнениң деткимче-биле тодаргай түннелдерни чедип алза-даа, музыка культуразын сайзырадырынче эвээш кичээнгейни угландырып турар. Композиторларның чаа эвилелинге материалдыг болгаш организастыг деткимче көргүзерин Ш.Д. Ооржактан дилээн.

Ш.Д. Ооржак композиторларның эгелээшкннерин чылы-биле деткээн, чоокку үеде чогуур черлерге даалгаларны бээрин аазаан. Чогадыкчы эвилелдин баштайгы базымнарын чүгле Чазак эвес, харын аңгы яамылар, ведомстволар, бүдүрүгелер, кожуун, хоорай, суму чагыргалары деткиир дээрзинге бүзүрелин илереткен.

Л. НАТПИТ-ООЛ.

ЧАГЫДЫЛГАҢАР БАР БЕ?

Өреге бүрүзү «Шын» солуннуг

Чаа-Хөл кожуунда Кызыл-Даг суму чагыргазының даргазы С.И. Алтан-оол — республикада эки удуртукчуларның бирээзи. Өг-бүле, кижги бүрүзүнүн социал-экономика-тиг деңгелин көдүреринче утланган программалыг. Соңгукчуларның берген чагыглары ында мөөнөттүнген. Чагыгларның бир кезини күүсеттинген. Дуржулгалыг чагырыкчының сөс, арга-сүмө бүрүзү бодамчалыг соңгукчуга, кижги бүрүзүнге олча-ажыкче ажык орук болуп бар чыдар. Ам чагырыкчыга кыска сөс-тен бере кааптаалы:

БАРЫП ХЫНАП КӨӨРГЕ...

Чылыг, электри энергиязы дээш төлевирлер чыыр шалыпчы айның үезинде бо ажылды катап чорутканының түннелинде 15,2 млн. рубль чыыр тургаш, 25,9 млн. рубльди чытган.

Эң хөй өрени кызылчылар «мөөнээн», электри энергиязының талазы-биле 7740 бажыны хынааш, чондан 2.993 млн. рубльди чытган, ниитизи-биле «Тывакоммунэнерго» КУБ-туң кассазына 7.741 млн. рубль кирген. Чылыг энергиязы дээш 13649 квартираны эргээш, 9.418 млн. рубльди чытган.

Республиканың кожууннарында болгаш сумуларында 26218 бажыны эргээш, электри дээш 3.73 млн. рубльди, чылыг дээш 3.026 млн. рубльди чытган.

Энергетиктер эң шыңгы хемчеглерни база алган. 449 өг-бүле өрезин төлевээн шаанда,

чырык көрбес ужурга таварышкан. 1220 херекти чаргы чарар судьяларга көөрү-биле кириген. Элдептиг таварылгалар база болгулаан: өрөзи улуг чамдык бажыңнарын хынаарга, ээлерин кири бживээн, бажынын арендага берип каан азы бажының ээлери «кызыл-дустаан» азы республикадан дашкаар черлерге көже берген таварылгалар илерээн. Ниитизи-биле 20,5 млн. рубльди бижимел сагындырыгларын кылган.

Шалыпчы айның түннелин чүгээр деп демдеглед болур, ынчалза-даа бо ажылды күштелдирери чугула. Электри, чылыг

ажылгалы дээш өрөлөр талазы-биле яамы, ведомстволар бо ажылды уламчылаар. Одалга сезону доостурга, шалыпчы айны уламчылаар. 1996 чылда Ак-Довурак ЧЭТ ондакка таварышкан үеде чон боттарының бажыңнарын электри чылыдыкчылары ажылгап чылыдып турганындан үндүр, хуусаазы эрткен өрени үндүр бижири айтырыгны шийтирилээр.

Чондан кээп турар хомудалдарны шийтирилээр-биле республикага чаңгыс аай санажылга төвүн тургузарына Чазак чөпшээрешкен.

Альберт ХОМУШКУ.

ХООЧУННАР НЕМЕШКЕН

«Хоочуннар дугайында» Россия Федерациязының Хоойлузун күүседир-биле, «Күш-ажылдын хоочуну» атты тыпсырының чурумунун болгаш негелделеринин талазы-биле Дүрүмнү бадылаар дугайында» РФ-тин Президентинин 1999 чылдың сентябрь 25-те №1270 Чарлыын удуртулга болдурган, Кызыл, Ак-Довурак хоорайларның, кожууннарын чагыргаларының чанында комиссияларның докумен-тилерин чугаалажып көргөш, Тыва Республиканың Чазаның Даргазы Ш.Д. Ооржак ат салган

№ 942 доктаалды ТР-ниң Чазак хүлээп алган.

ССРЭ-ниң, Россия Федерациязының чазак шаандалдары-биле, ведомстволарның шылгалар демдектери-биле шааннатканнарга «Күш-ажылдын хоочуну» атты Кызыл хоорайдан 128, Каа-Хемден 9, Барыын-Хемчиктен 19, Чаа-Хөлден 11, Кызыл кожуундан 31, Тес-Хемден 12, Улуг-Хемден 18, Чеди-Хөлден 6, Ак-Довурак хоорайдан 8, Чөөн-Хемчиктен 1, Тожудан 11, Бай-Тайгадан 4, Эрзинден 11, Таңдыдан 1, Мөңгүн-Тайгадан 1

кижиге тывыскан.

Россия Федерациязының Президентинин «Күш-ажылдын хоочуну» атты тыпсырының чурумунун болгаш негелделеринин талазы-биле Дүрүмнү бадылаар дугайында» 1999 чылдың сентябрь 25-те № 1270 Чарлыына дүүштүр шааннатканнарга шынзылгаларны тыпсыры-биле бо доктаалдан ушта бижидилгелерни ТР-ниң Күш-ажыл болгаш социал-политика яамызынче, чогуур хоорай, кожуун чагыргаларынче чоруткан.

Бо доктаал аңаа ат салган хүнден күштүг бооп эгелээр.

—Сумунуң чурттакчылары 1169. Күш-ажылдың назын үезинделер — 428. Доктаамал ажылдыглар — 288. Ажыл кылыр курлавыр сумуда эвээш эвес. Булуң-Терек суурнуң девискээри чер, мал ажылынга чаяаттыган. Бисте ортумак школа безин бир сезон дургузунда чүгле капустаны безин тонна-тонназы-биле ажаап ап болур. Чижээ, бо күзүн школа 3 тонна капустаны курлап алды. Тус черде албан черлери, организациялар, «Ак-Хем» колхозу, төрөл бөлүктөр болгаш өг-бүлелер олча-ажыкты калбартыр, идик-хеп, аш-чем-биле хандырылганы үзүктелдирбес сорулгалыг.

Эрткен 10-12 чылдарның дургузунда өг-бүлезин амьдырап-чурттаарына чогумчалыг деңгелче көдүрүп апкан бир каш кижини мактал-биле демдеглекседим. Бирээде, чер ажылы, Каадыр-оол Балбан-оол 20 тонна кызыл-тасты ажаап алды. Балчыма Конгар-оол 3 гектар шөлге кызыл-тас, арбай тарааш, 5 тонна дүжүттү өстүрдү. Владимир Халыын 5 тонна кызыл-тас дүжүдүн ажаап өстүрген. Үстүнде адын демдеглээним дег кижилер 2002 чылда арбай-тараалыг болган. Олар артыкшылын садар, сайгарар болгаш орнап-солуур.

Хууда малы-биле көскүленей бергеннер сумуда эвээш эвес. Эрелчин Даржаа 150 хой-өшкүлүг, мыйыстыг 30 бодалыг,

Соскур-оол Монгуш 240 шээр, мыйыстыг 5-6 бодалыг, Чолдакпан Чечекмаа 150 шээр, 30 инек малдыг.

Хуузунда өнчү-хөренги, тараа-далган болгаш мал-маганыглар саарылга харылзааларын дилеп тып турар. Артыкшылын кым-даа акшаларже шилчидиксээр. Бо талазы-биле медээ-чар чугула апарган. Ол дээрге бирги хереглелдин чүүлү.

Бо төнүп орап чылда «Шын» солунга чагыдылга 211 экземпляр болган. Чогуум өреге саны 251. Кожуун чагыргазының даргазының хүлээлгезин күүседип турар С.С.Ондарның солуннар чагыдылганының талазы-биле тускай айтышыкыны база бижимел-биле келди.

Айтышыкында демдеглээн болза Тыва Республиканың Чазак Даргазы Шериг-оол Ооржак сонгулда мурунун кампаниязында эвээш эвес боттук чагыгларны соңгукчулардан хүлээп алган. Ооң бирээзи «Шын» солуннуң чагыдылгасы. Ам бо ажылды организастыг эрттиреринге кожууннар чагыргаларының удуртукчулары, сумулар чагыргаларының даргалары, албан черлери, организациялар, бүдүрүлгелер удуртукчулары баштадыр киржил турар. Бис 2003 чылдың чагыдылгасы дээш ажыл-херектерни бир демниг ам-даа чорутпушаан бис.

Хоорай мэри — дорт эфирге

2002 чылдың декабрь 20-де «Новый век» телеканалга Кызыл хоорайның мэри Д.К. Донгак көрүкчүлерин айтырыгларына харыылаар. Салыр айтырыгларны баш удур 3-23-95 болгаш 1-15-57 телефоннарже декабрь 19-та 8 шактан 19 шакка чедир, декабрь 20-де 8 шактан 12 шакка чедир салыр. Дамчыдылга 20 шак 30 минутада эгелээр.

